

Títol: Metodologies innovadores. *Solas en la plaza?*

Data: 19 maig 2017

Lloc: Centre Cívic del Besòs

Breu presentació dels participants a la taula

Moisés Carmona, secció departamental de psicologia social de la Universitat de Barcelona.

Equip d'investigació del Màster d'intervenció psicosocial (MIPS)

Carmen Gonzalez, Irene Diez, Alícia Fores, Maria Lomascolo, Marta Iborra, Laura Benítez, Montserrat Sangüesa i Joao Louro

Presentació i descripció dels projectes

Intervenció al barri de la Verneda alta (administrativament és una zona)

El projecte neix en una conversa amb Acció comunitària, qui planteja un repte, esbrinar quina és la vida social del barri de la Verneda alta.

Preguntes plantejades, qüestions, tensions

Què és parlar d'innovació?

Probablement es sobreutilitza aquest terme, ja que, generalment, algú ha posat en pràctica l'experiència abans. Podem ajustar el terme innovació a coses noves per nosaltres i per al nostre context. Experimentar coses que hem anat coneixent a un lloc on ens toca intervenir.

Fer de la universitat un agent pròxim que sigui útil per a la comunitat. Aquest projecte és una oportunitat per a fer això i alhora per millorar el procés de formació de les persones i generar millors professionals.

A la vida comunitària ens connectem sempre amb la mateixa gent i sempre s'escolten les mateixes reflexions que ningú participa, que sempre són els mateixos participant...

La qüestió que es planteja és si només existeix la gent que participa en les associacions. Què passa amb la resta de gent? Com descobrim què és el que fan? Com ens connectem amb ells? Estem sols a les places o als espais públics passen coses?

Fins ara hem treballat amb la gent organitzada i no amb la gent que no ho estava. Es tracta d'esbrinar quina capacitat tenim de connectar amb la gent no organitzada, amb quines estratègies i, des d'el fet públic, saber què està passant.

Exploració i diàleg d'el fet quotidià suportat per una base teòrica etnogràfica, des d'on s'aporten elements per poder analitzar i explicar què passa a les places.

Descripció del transcurs de la sessió

La sessió té tres moments:

- Per què? Per a què? Com? Què s'està fent? I què queda per fer?
- Experimentació de les estratègies que s'han utilitzat: derives i converses
- Plenari per compartir l'experimentació i debat.

1. Per què? Per a què? Com? Què s'està fent? I què queda per fer?

Presenta: Marta Iborra

Objectius:

- Conèixer i ubicar les opcions comunitàries no formalitzades: allò que es surt d'associacions i organitzacions. Són accions que no tenen un objectiu comunitari o el tenen no explicitat. Es realitzen fora de casals, institucions, etc.
- La gent s'autoorganitza per fer-les, vénen impulsades per veïns del territori.
- Analitzar necessitats d'aquestes persones.
- Redactar una guia: plasmar metodologia per poder-la replicar

La calendarització del projecte és de novembre de 2016 fins a setembre de 2017

Fases del projecte:

Cada una de les fases va acompanyada d'una sistematització dels aprenentatges.

- Formació de l'equip
- Ubicació al territori
- Creació de noves d'aliances amb gent del mateix barri
- Mapatge geosocial: descobrir el barri, subdivisió en zones, subdivisió de tasques, derives converses al terreny: converses informals de 5-10 minuts amb els veïns gravades per poder analitzar després
- Actuació
- Sistematització dels aprenentatges amb cada fase

Primers passos:

Construir l'equip: membres del MIPS, 8 persones del màster, psicòlogues i sociòlogues. Equip multidisciplinari amb qualitats diverses. S'han trobat amb la complicació d'organitzar-se en un equip tan gran.

Anàlisi documental: recerca de marc teòric, metodologia, història del territori.

Teixir aliances amb gent del districte que van portar a informants clau→ persones que poden ajudar a localitzar o saber on buscar les accions informals. Són una porta d'entrada per trobar relacions i interaccions al barri.

13 entrevistes a persones molt variades: institucions, veïns, usuaris d'equipaments...

Per començar a posar els peus al territori primer es va subdividir el barri en zones per estudiar-les en profunditat per poder fer derives: observacions no participants, deixant-se portar pel terreny buscant escenes d'interacció (diverses persones realitzant una activitat, comunicant-se, estan juntes) i zones d'afluència (zones amb molta gent sense necessitat d'interacció).

Es van detectar 473 esdeveniments, 318 escenes i 145 llocs d'afluència.

Repartició de tasques en diferents franges horàries i en dies laborables i festius.

Es feia un registre de les derives en un formulari d'observació afegint-hi una fotografia.

Formulari d'observació:

Presenta: Alicia Fores

Durant les derives es feia servir un formulari que indica zona, franja horària, nombre de persones, franja d'edat i quina activitat estava realitzant.

Avaluació global de cada zona en una anàlisi qualitatiu.

Una persona feia el registre al formulari i una altra feia la foto.

La idea era poder geolocalitzar les fotos i que es comparteixin immediatament amb els companys dels grups. No existia el programari així que van utilitzar dues apps.

Photomaps + Google My maps

Photomaps individual de cada un dels membres de l'equip, el qual registra calendari, mapatge de fotografies i anomenar-les. Després es poden filtrar per data a l'app per consultar-les.

Google My Maps és una aplicació en línia que facilitava la tasca de compartir les fotos entre les persones del grup.

Disposant tothom del mateix enllaç, cada persona pot pujar les fotos pròpies, fer-ne un mapatge i comentar les fotografies.

Al mapa de My maps es poden aplicar diferents capes on poder marcar les diverses franges horàries, zones, etc. i així poder visualitzar segons diferents criteris.

Es va fer una selecció de només 103 escenes amb criteris de repetició i en consonància amb l'objectiu d'investigació (auto organitzats i fora de les institucions).

Es van seleccionar llocs d'afluència. Es va establir que un lloc d'afluència tenia un mínim de 15 persones i que havia de tenir aquesta afluència de manera repetida en diferents franges horàries d'un mateix dia, en franges idèntiques de diferents dies o hi havia presència de gent continuadament.

Exemplificació: pipican improvisat, un bar on es reuneix gent gran a jugar a dòmino, un grup de pares i mares que es reuneixen en un parc i fan pícnic o un grup de gent gran que fan concursos de cant d'ocells a un carrer.

Posteriorment es fa una anàlisi qualitatiu de cada zona.

Converses:

Presenta: Laura Benítez

Són entrevistes petites a persones del barri.

Es van realitzar amb l'ajuda dels estudiants de grau de psicologia UB després d'una presentació del projecte i formació prèvia.

Pregunta de filtre: quina relació tenen amb el barri? Ja que buscaven persones que passessin temps al barri o que el coneguessin.

Preguntes:

1. Què li sembla aquest barri? Et sents bé? T'agrada?
2. Coneixes alguna activitat que duguin a terme els veïns i veïnes d'aquest barri?

3. Participes en alguna d'aquestes activitats?
4. En quin altre tipus d'activitats t'interessaria participar en el barri?

Es buidaven dades personals i respostes a les preguntes a un formulari. L'objectiu era indagar en què participaven les persones no organitzades i quines activitats feien.

5 dies d'inicis d'abril es van realitzar entrevistes amb les estudiants del grau de psicologia. Dividint les franges horàries i les dates per poder abastar més. Cal destacar el dia 1 d'abril que van participar 60 persones.

Es van realitzar 406 converses i 88 persones es van mobilitzar i van participar durant l'etapa.

La majoria de persones entrevistades eren dones.

Les edats han estat variades i representatives tot i que hi ha gran quantitat de persones grans.

La majoria vivien a la zona i se sentien part del barri.

Es van detectar persones amb una participació molt activa al barri, les quals es van categoritzar com a «persones diamant».

2. Experimentació de les estratègies que s'han utilitzat: derives i converses.

Presenta: Irene Diez

Divisió per grups per sortir al carrer a fer derives o converses en grups diferenciats, dos grups per cada. Se li proporciona a cada grup un enllaç amb què pot accedir al formulari que li pertoca.

Derives: Explicació sobre el terreny de les pràctiques, experiències i aprenentatges generats durant el projecte. El terme prové de moure's pel territori com un vaixell a la deriva, amb uns objectius d'observació clars, un territori prefixat i sense un rumb prefixat. Exercint una mirada atenta i crítica a l'entorn urbà i als elements que poden influir a l'observació.

Es van observar escenes com dos adolescents esperant a una tercera adolescent, nois joves jugant a pistes esportives o un grup de famílies celebrant un aniversari infantil.

Els grups van caminar per alguns carrers del barri del Besòs posant en pràctica i explicant els criteris de selecció d'un lloc d'afluència d'una escena, aturant-se per posar en pràctica també el registre al formulari en línia, que alguns participants van observar que era com un diari de camp en versió moderna.

Es va plantejar la qüestió sobre la dificultat de fotografiar de manera secreta i es va obrir un debat sobre l'ètica de fotografiar a algú sense el seu permís. Es va explicar que les fotografies servien per aportar veracitat i informació complementària a la informació recollida als formularis.

També es va presentar els condicionants climatològics o estacionals per trobar escenes al carrer, en alguns casos durant el projecte van haver de buscar les interaccions socials en locals tancats com ara bars.

Converses: Es va posar en pràctica les entrevistes en forma de conversa on una de les entrevistadores conversa lliurement amb la persona entrevistada, aprofundint en qüestions de participació i de territori, mentre que les altres persones observen, escolten i registren la conversa al formulari. Un dels grups va conversar amb una dona asseguda a un banc i, l'altre, amb un home que es trobava a un bar. La dona més tard va fer que una altra dona s'unís a la conversa. El que ens van dir els dos grups després de conversar amb aquestes dues persones del barri era que la dona semblava que coneixia bastant gent del barri i, per altra banda, que l'home semblava estar molt connectat amb activitats de moviments del barri, encara que potser tenia idees xenòfobes.

3. Plenari per compartir l'experimentació i debat.

Valoració de les dinàmiques.

Les participants comenten que han tingut dificultats a l'hora d'entrevistar. Es qüestionen com

explicar què estaven fent a les persones, durant l'experiència no se n'han sortit.

Durant la investigació es van basar molt a explicar que feien a base d'exemples i no des de la perspectiva teòrica. Per exemple, si una dona tenia fills, se li preguntava si s'organitzava amb altres mares per recollir les criatures.

Quina és la percepció que té cadascú del que és participar? Durant l'experiència han vist gent que participa segons els criteris de l'observació però elles no ho perceben així.

Quina consciència hi ha que s'està fent coses pel territori si no s'està a una institució o entitat/associació? És complicat sortir de la idea de participació des dels serveis com un centre cívic o les associacions del barri.

Podria passar que pensin que estàs venent alguna cosa. Durant la investigació tenien una insígnia de la UB i explicaven que formaven part d'un estudi amb col·laboració de l'ajuntament.

La gent diu que sí que se sent del barri però, com es genera el sentiment de barri? L'anàlisi social que es fa a l'estudi és correcte però manca saber què és el que genera aquest vincle. Per què et sents del barri? Perquè participes d'alguna activitat? Perquè hi vius? Perquè hi tens relació, els amics? O no, les activitats les fas fora i aquí vens a dormir?

Han entrevistat a una persona que té sentiment de pertinença cap al barri però considera que hi ha molta gent de fora. Això genera la qüestió de, qui pertany al territori? Són veïns o no veïns els nous vinguts? Com es classifica el sentiment de pertinença des de la diversitat? Com es poden generar activitats comunes des de la diversitat?

Han entrevistat una persona que va liderar una lluita veïnal per una okupació d'un solar per part de gitanos romanesos. El seu discurs amagava xenofòbia.

Intentar trobar accions comunitàries no formals però que significa l'objectiu? Primer s'ha d'intentar definir què vol dir això. Posteriorment fer una recollida d'informació des de l'observació per després anar a conversar amb les persones.

No podem preguntar a la gent a quines accions comunitàries no formals participa. No se li pot preguntar a la gent des de la nostra cosmovisió teòrica, preguntar simplificat per després poder prioritzar i elevar a la categoria que estem buscant.

No enquestar sinó conversar. Grups de dos on un només conversa i gaudeix de la situació relacional, escoltant a les persones i l'altre recollia les dades i sistematitzava.

L'aplicació de noves tecnologies en investigacions és una innovació i un avenç a valorar. Es va fer l'esforç d'utilitzar les noves tecnologies per poder sistematitzar millor la informació. La tecnologia és un suport per sistematitzar la informació que es recollia, no una finalitat.

Per no només analitzar sinó intervenir alhora es podria de fer formació perquè siguin les persones del mateix territori les que derivin i conversin.

Per què la Verneda Alta? L'ajuntament va ser qui va decidir el territori perquè tenien interès a conèixer millor el barri de la Verneda.

Observacions

Per qüestions de tempos i horaris es va disposar de poc temps per a la sessió plenària final.

